

М. А. Ажажа,
к. н. з держ. упр., здобувач кафедри публічного управління та землеустрою,
Класичний приватний університет, м. Запоріжжя

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ МОДЕРНІЗАЦІЄЮ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

М. Azhazha,
Candidate of Science in Public Administration, applicant of the Department
of Public Administration and Land Management, Classical private university, Zaporozhye

THE DIRECTIONS OF STATE MANAGEMENT OF MODERNIZATION OF EDUCATION IN THE CONTEXT OF UKRAINE'S EURO-INTEGRATION

У статті окреслено стратегічні завдання та пріоритетні напрями державного управління модернізацією вищої освіти з огляду на інтеграцію України в європейський освітній простір; визначено основні шляхи реформування освітньої галузі в умовах глобалізації; вказано на необхідність науково-теоретичного обґрунтування і розробки практично спрямованої моделі модернізації вищої освіти й удосконалення механізму державного регулювання модернізаційних процесів у вищій школі та регулятивного інструментарію впливу держави на цей процес.

The article outlines strategic tasks and priority directions of state management of the modernization of higher education, taking into account Ukraine's integration into the European educational space. The main ways of reforming education in the context of globalization identified. The necessity of a scientific and theoretical justification and development of a practically directed model for the modernization of higher education and the improvement of the mechanism for state regulation of modernization processes in higher education and the regulatory tools of the state's influence on this process substantiated.

Socio-economic and political transformations in Ukraine determine the need for modernization of higher education in accordance with European standards.

The main directions of the state educational policy of Ukraine in modern conditions include providing citizens with equal access to quality education; increasing the level of objectivity in evaluating the performance of students, students, students. The main directions of the state educational policy of Ukraine in modern conditions include introduction of democratic foundations in the activities of educational institutions; improvement of civic education in education; further integration of national education into the world educational space, ensuring its competitiveness.

Ключові слова: вища освіта, державне управління, євроінтеграція, модернізація, освітня політика держави, реформування, трансформації.

Key words: higher education, public administration, euro-integration, modernization, educational policy of the state, reforms, social transformations.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Освіта як один із чинників, що визначають майбутнє нації, разом із наукою, в глобалізованому світі виступає визначальним фактором прогресивного

поступу цивілізації загалом. Процес євроінтеграції, який інтенсивно відбувається сьогодні в Україні, охоплює всі сфери життя, зокрема освітню. Стрімка динаміка процесів цивілізаційного розвитку, потуж-

не зростання обсягу інформації, постійне оновлення технологій, сучасні виклики глобалізації посилюють необхідність кожної свідомої людини безперервно здобувати нові знання, загострюють потребу підвищувати свій освітній рівень, адаптуватися до постійних змін та нововведень. Кардинальні геополітичні трансформації, які відбулися на порубіжжі тисячоліть, охопили всі сфери суспільного життя й людської діяльності, зумовили бурхливий розвиток інноваційних технологій, що спричинило перехід людства від індустріальної до інформаційної цивілізації. Україна, опинившись у точці біфуркації, постає перед необхідністю вибору траєкторії подальшого суспільного розвитку, визначення напрямів державної політики щодо модернізації всіх галузей, в тому числі і освітньої.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Розкриттю окремих аспектів питань державної політики щодо модернізації освіти присвятили свої наукові праці В. Астахова, К. Ващенко, Ю. Ковбасюк, В. Козакова, О. Комарова, С. Кравченко, В. Кремень, В. Луговий, І. Мишишин, С. Пазиніч, О. Пономарьов, А. Сбруєва, І. Семенець-Орлова, Ю. Сурмін, В. Філіпова та ін.

Проте, не зважаючи на широке висвітлення окремих аспектів політики держави щодо оновлення освітньої галузі, проблема державного управління модернізацією системи вищої освіти України потребує комплексного аналізу та глибокого дослідження.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті — розкрити сутність пріоритетних напрямів державного управління модернізацією вищої освіти, окреслити шляхи реформування освітньої галузі в умовах євроінтеграції.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Нинішній етап розвитку України характеризується потребою в якісних перетвореннях в усіх сферах суспільного життя, що зумовило проголошення керівництвом держави курсу на системну модернізацію країни [10].

Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012—2021 рр. серед найважливіших пріоритетів державної політики визначено виховання людини інноваційного типу мислення та культури, проектування акмеологічного освітнього простору з урахуванням інноваційного розвитку освіти, запитів особистості, потреб суспільства і держави [11].

Сьогодні суттєво підвищується роль держави як головного регулятора усіх процесів, які в ній відбуваються, в тому числі — оновлення освітньої галузі згідно з європейськими цінностями. Розвитку освіти відповідає приєднання України до Болонського процесу, основною метою якого є зближення і гармонізація освітніх систем країн Європи завдяки створенню єдиного європейського простору вищої освіти, її стандартизації та уніфікації.

Освітня політика держави (як органічний складник державної соціальної політики) сьогодні потребує перегляду основних положень, що актуалізуються з огляду на загострення суперечностей у галузі сучасної вищої освіти: 1) між стійкою тенденцією до відповідності вищої освіти актуальним і перспективним потребам держави й суспільним запитам, що забезпечило б гідне позиціонування України в Європі та світі, з одного боку, та відсутністю науково-теоретичного обґрунтування і практично спрямованої моделі державного регулювання модернізаційних процесів у вищій школі, з іншого боку; 2) між необхідністю збалансованої та виваженої державної політики щодо модернізації та зміцнення галузі вищої освіти на підставі врахування загальнонаціональних інтересів і передових світових освітніх тенденцій, з одного боку, й орієнтацією змісту професійної підготовки фахівців окремих спеціальностей на застарілі галузеві стандарти — з іншого; 3) між загостренням потреби у впровадженні інноваційних освітніх технологій у практику вищої школи, з одного боку, та відсутністю відповідного механізму державного управління й регулятивного інструментарію впливу держави на цей процес, з іншого боку.

Слід зазначити, що при розробці сучасної державної освітньої політики необхідно враховувати зовнішні фактори, що безпосередньо впливають на неї, а саме: 1) економічні (зміна пріоритетів економічного розвитку з адміністративно-планової економіки на економіку ринкового типу; посилення конкурентної боротьби на всіх типах ринків, зокрема ринку освітніх послуг і ринку праці; рівень зайнятості населення; попит на кадри певної професійно-кваліфікаційної структури; перспективи розвитку галузей економіки (промисловість, сільське господарство, сфера послуг); перспективи розвитку підприємництва); 2) соціальні (суспільні ідеали та цінності, рівень престижності освіти; соціальна структура суспільства); 3) політичні (ціннісні орієнтири політичних лідерів; роль і місце громадських організацій у втіленні освітньої політики; рівень централізації (децентралізації) управління; ступінь демократизації суспільства); 4) науково-технічні (посилення інформаційної складової суспільного розвитку; автоматизація виробництва; поширення інформаційних технологій; зростання частки інтелектуальної праці за рахунок постійного підвищення технічної озброєності праці та розвитку новітніх технологій); 5) культурні (вимоги до загальнокультурного рівня особистості; вимоги до рівня професійної культури особистості; культурні цінності, що привалюють у суспільстві) [7].

Загальновідомо, що держава як суспільний інститут покликана прогнозувати та вирішувати суспільні проблеми, і, по можливості, запобігати їхньому виникненню, ефективно служити громадянам, забезпечувати вироблення та реалізацію стратегії суспільного розвитку [6, с. 41].

Основним критерієм ефективності діяльності держави є рівень суспільного розвитку в людському вимірі. Під суспільним розвитком у позитивному сенсі розуміють лише такі зміни, які відповідають інтересам більшості, сприяють підвищенню якості життя людей і

дають їм змогу з упевненістю дивитися в майбутнє [14, с. 191].

Саме такий розвиток має бути забезпечений державою, для чого повинні вироблятися адекватні управлінські впливи на суспільство. У цьому сенсі існують певні проблеми. Так, наприклад, Україна у 2011 р. за Індексом людського розвитку ООН посіла 76-те місце серед 187 країн [3, с. 128; 16, с. 17]; у 2016 р. Україна і Вірменія поділили 84-у позицію в рейтингу (серед 188 країн світу), увійшовши до числа держав з високим рівнем людського розвитку. У той же час Україна суттєво погіршила свої позиції в порівняно з 2015 роком, коли країна перебувала на 55-му місці у рейтингу ООН за Індексом людського розвитку (за даними Програми розвитку ООН (ПРООН) посіла 84-е місце [4].

Проте, незважаючи на певний регрес за показниками індексу людського розвитку, Україна затвердила та запроваджує комплексний пакет важливих реформ, таких, як реформи у сфері охорони здоров'я, освіти, соціального забезпечення, земельна реформа та децентралізація, реформи у сфері державного управління, боротьба проти корупції, реформи правоохоронних органів, а також багато інших змін. Кінцевим результатом цих реформ повинен стати прогрес у сфері людського розвитку для кожного без винятку громадянина України [там само]. А розвиток сучасної держави безпосередньо залежить від ефективної взаємодії суспільства та влади.

Оскільки державне управління завжди здійснюється шляхом впливу однієї підсистеми (яка управляє, керує — суб'єкта управління) — на іншу, на яку спрямоване управління, підпорядковану (об'єкт управління), засобами інформаційних сигналів і технологій реалізації управлінських рішень, — то в цьому аспекті посилюється актуальність модернізації вищої освіти, в межах якої здійснюється й підготовка майбутніх державних службовців, що, на наш погляд, є значущим чинником зміцнення державності України. Саме тому модернізація професійної підготовки майбутніх державних службовців є одним із завдань не лише реформування інституту державної служби, але й оновлення освітньої системи вищої школи.

Наразі вища освіта, як і наука, в Україні знаходиться під впливом потужних інтеграційних та глобалізаційних процесів, що змінює її соціальну роль та функціональне призначення: під час навчання у вищому навчальному закладі відбувається не лише професійна, але й особистісна та громадянська самоідентифікація студентів згідно з новими вимогами часу, а також прискорене збагачення актуальними знаннями й фаховими компетенціями.

Як зазначає В. Олійник, "...відмова від постійного оновлення знань, умінь, навичок, особистісного розвитку призводить до зниження адаптаційних можливостей людини, її неконкурентоздатності на ринку праці, принципового зниження якості життя" [12, с. 10].

Ще на початку 90-х років минулого століття державною національною програмою "Освіта: Україна XXI століття" [2] було поставлено стратегічні завдання реформування вищої освіти:

- перехід до гнучкої, динамічної ступеневої системи підготовки фахівців, яка дасть змогу задовольняти потреби й можливості особистості у здобутті певного освітнього та кваліфікаційного рівнів за бажаним напрямом відповідно до її здібностей;

- формування мережі вищих навчальних закладів, яка за освітніми та кваліфікаційними рівнями, типами навчальних закладів, формами і термінами навчання, джерелами фінансування задовольняла б інтереси особи та потреби кожного регіону і держави в цілому;

- підвищення освітнього і культурного рівня суспільства;

- піднесення вищої освіти України на рівень досягнень розвинутих країн світу та її інтеграція у міжнародне науково-освітнє співтовариство.

Цією ж програмою визначено і пріоритетні напрями реформування вищої освіти: 1) прогнозування потреб держави, регіонів, галузей економіки та культури у спеціалістах з різними рівнями кваліфікації; 2) створення державної системи добору та навчання талановитої молоді, розроблення і запровадження механізмів її державної підтримки; 3) оптимізація мережі вищих навчальних закладів та їхньої структури, проведення організаційно-структурних змін у системі вищої освіти, спрямованих на розвиток навчальних закладів різних типів, підвищення ролі та значущості університетської освіти у реалізації стратегічних цілей освіти; 4) створення умов для розширення можливостей громадян здобувати вищу освіту певного рівня за бажаним напрямом; 5) розроблення нових моделей різних рівнів вищої освіти, визначення її державного компонента; 6) широке інтегрування в міжнародну систему освіти; 7) оновлення змісту вищої освіти, запровадження ефективних педагогічних технологій; 8) створення нової системи методичного та інформаційного забезпечення вищої школи; 9) входження України у трансконтинентальну систему комп'ютерної інформації; 10) демократизація, гуманізація та гуманітаризація навчально-виховного процесу, органічне поєднання в ньому національного та загальнолюдського начал; 11) організація навчання як безперервної науково-виробничої діяльності з найповнішим використанням наукового потенціалу вищої школи; 12) ефективне використання кадрового потенціалу вищої школи у навчально-виховному процесі та науковій роботі, залучення до педагогічної діяльності у вищих навчальних закладах талановитих учених академічних та галузевих науково-дослідних інститутів, провідних фахівців різних галузей виробництва і культури.

Відповідно до стратегічних завдань і пріоритетних напрямів оновлення освітньої системи України було окреслено основні шляхи реформування вищої освіти: розроблення та впровадження науково обґрунтованої методики визначення перспективної потреби держави у фахівцях з різним рівнем кваліфікації, визначення обсягів їхньої підготовки у вищих навчальних закладах; аналіз демографічних даних і прогнозування чисельності випускників загальноосвітніх шкіл до 2005 року за регіонами; розроблення та впровадження аналітичних, статистичних, імітаційних, ситуаційних моделей прогнозування обсягів підготовки фахівців з

урахуванням розвитку галузей господарства та особливостей регіонів України; поєднання можливостей державної та недержавної системи вищої освіти для підготовки фахівців різних спеціальностей з урахуванням запитів окремих регіонів; удосконалення системи комплектування контингенту студентів вищих навчальних закладів; визначення напрямів базової вищої освіти та відповідних спеціальностей за кваліфікаційними рівнями, розроблення кваліфікаційних характеристик фахівців з урахуванням вітчизняного і зарубіжного досвіду та за участю замовників; оптимізація мережі вищих навчальних закладів на основі наукового аналізу схеми їх розміщення; визначення місця та змісту університетської освіти, перетворення університетів у провідні національні освітні, наукові, культурні і методичні центри; створення навчально-наукових комплексів (університет, інститут, коледж, технікум, професійне училище тощо), міжнародних університетів у їхньому складі; регіональних і галузевих університетів; створення в Україні спільних з іншими державами вищих навчальних закладів розширення практики обміну педагогічними працівниками з провідними зарубіжними вищими навчальними закладами; використання вищих навчальних закладів інших країн для здобуття вищої освіти громадянами України; організація комплексних наукових досліджень з проблем вищої освіти; забезпечення міжнародного визнання дипломів вищих навчальних закладів України; розроблення системи діагностики якості освіти та системи тестів для визначення відповідності рівня освіти державним стандартам; акредитація вищих навчальних закладів усіх рівнів та форм власності [2].

Сьогодні, через 2 десятиріччя від початку реалізації державної національної програми "Освіта: Україна XXI століття", можна констатувати, що більшість із поставлених завдань виконано, решта — перебуває у процесі виконання, деякі з них було відкориговано новими вимогами часу та запитамі роботодавців й очікуваннями суспільства. Окремі напрями реформування системи вищої освіти було уточнено, доповнено новим баченням.

Нова стратегія модернізації та реформ сьогодні підпорядкована завданням суспільного розвитку. Серед пріоритетів модернізаційних процесів — розбудова сучасної конкурентоспроможної держави з верховенством права та розвиненою правовою культурою, потужним самоврядуванням, дисциплінованим і мобільним державним менеджментом, що, звичайно, є неможливим без системних перетворень у галузі освіти.

У цьому контексті актуальною і в наш час залишається думка вчених (В. Кременя, С. Пазиніча, О. Пономарьова) про те, що професійна освіта потребує кардинальної модернізації у напрямі відповідності структури і змісту підготовки фахівців перспективним потребам, зміни парадигми організаційного і кадрового забезпечення навчально-виховного процесу, підвищення якості навчального процесу за рахунок оптимізації змісту навчання і шляхом запровадження інноваційних педагогічних технологій, гуманізації та гуманітаризації [9, с. 364—365].

На нашу думку, з огляду на зміну парадигми освіти в умовах інноваційного розвитку суспільства, суттєвої модернізації потребують і механізми державного управління модернізаційними процесами у вищій освіті.

Становлення інформаційного суспільства, яке характеризується посиленням міграційних процесів, мобільністю ринку праці, міжкультурних обмінів, а головне, об'єктивною потребою навчитися жити разом, зберігаючи власну ідентичність, зумовлює інтегративні тенденції та ключову роль освіти у процесі зародження та розвитку нового світового співтовариства [5, с. 23].

Одним із сучасних напрямів реформування освітньої системи є розгляд освіти як процесу і результату взаємодії особистості з підсистемами культури, визначення пріоритетних цінностей, цілей і норм освітнього процесу, проектування та управління освітнім процесом [15].

Модернізація вищої освіти України, наближення її до європейських стандартів передбачає розвиток державно-громадської моделі управління системи освіти. Мають змінитися і функції місцевих органів державного управління освітою: замість безпосереднього управління навчальними закладами вони будуть, насамперед, здійснювати контроль-наглядові функції, педагогічний нагляд, надання методичної допомоги органам управління освітою. Має зрости їх роль як органів, відповідальних за якість освіти, ініціювання і координацію педагогічних новацій, діагностування методичної діяльності шкіл [10].

Не можна забувати і про формування управлінської еліти, оскільки вона "виступає одним з основних суб'єктів суспільного розвитку, в тому числі підготовки та впровадження будь-яких реформ, ключове значення має цілеспрямоване формування реформаторської управлінської еліти, тобто прошарку вищих керівних кадрів, які бажають і здатні стати "лідерами змін" в органах державної влади у процесі здійснення реформ суспільства і держави" [8, с. 119—120]. Такі управлінці за особистісними якостями мають відповідати типу прогресивного діяча, який прагне та спроможний змінити суспільство на краще. Особистість саме такого майбутнього державного службовця мають формувати сьогодні заклади вищої освіти України.

Соціально-економічні та політичні трансформації в Україні детермінують необхідність модернізації вищої освіти відповідно до європейських стандартів.

Особливо корисним для вітчизняної вищої школи може стати досвід європейських країн у демократизації освіти, розвитку автономних засад у діяльності вищих навчальних закладів, орієнтації навчального процесу на національний і загальноєвропейський ринки праці [там само, с. 83].

Пріоритетним напрямом державної освітньої політики є формування механізму державного управління якістю освіти, обов'язковими складниками якого виступають національна система моніторингу якості освіти, запровадження інституту незалежного оцінювання досягнутих результатів функціонування освітньої галузі тощо. Упровадження європейських стандартів якості освіти у вищих навчальних закладах України

повинно сприяти конкурентоспроможності та працевлаштуванню випускників як першочергового завдання у подоланні дисбалансу на ринку праці та економічної нестабільності в цілому. Модернізація системи освіти України, наближення її до європейських стандартів передбачає розвиток державно-громадської моделі управління освітою. Реформування нині існуючої системи державного управління освітою має відбуватися в комплексі з реформою публічної адміністрації в Україні [10, с. 84].

Важливим кроком до європейської інтеграції, критерієм досягнення навчальними закладами високого рівня якості освіти є проведення наукових досліджень. Тому важливим завданням вищої школи є організація тісної взаємодії навчального процесу та науки, залучення талановитої студентської молоді до науково-дослідної діяльності, формування інтелектуального та культурного потенціалу саме в університетському середовищі [10, с. 85].

Одним із важливих напрямів державного управління модернізацією вищої освіти з огляду на інтеграцію України в європейський освітній простір є розвиток системи безперервної освіти, зміна парадигми "освіта на все життя" на нову — "освіта впродовж усього життя" (life-long education), що посилює впливи до якості вищої освіти з боку суспільства й держави.

Як справедливо зауважує дослідниця В. Астахова, "завтрашній день освіти і взагалі всієї життєдіяльності суспільства визначаються в першу чергу можливостями постійного самовдосконалення та самоствердження особистості. Можливості ці можуть бути забезпечені тільки шляхом кардинального оновлення освітніх систем на основі самого широкого використання принципів безперервної освіти та сучасних інформаційних технологій" [1, с. 86—87].

Органам державного управління освітою необхідно виробити таку освітню політику, за допомогою якої можна було б забезпечити мобільність студентів, викладачів, дослідників та управлінців, активізувати міжнародну наукову співпрацю в контексті прогресивних досліджень, започаткувати нові наукові школи у професійній освіті.

Як уже зазначалося, конкурентоспроможність фахівця на ринку праці може забезпечити не лише висока якість здобутої ним освіти, а й постійне самовдосконалення впродовж усього життя, до чого необхідно готувати сучасних студентів ще під час їхнього навчання у ВНЗ. Цей аспект також потребує посиленої уваги з боку держави та вироблення управлінського механізму керівництва таким процесом і розробки інструментарію педагогічного впливу на його ефективність.

Наразі для української освітньої системи ще залишається невирішеною проблема професійної освіти й освіти дорослих, що потребує відповідного нормативно-правового (яке можна було б запозичити з досвіду країн ЄС), організаційного, інституційного, кадрового та матеріально-технічного забезпечення.

Доводиться констатувати, що на шляху євроінтеграції виникають серйозні труднощі, пов'язані з низь-

ким рівнем професійної компетентності управлінців різних рівнів та неготовністю значної частини суспільства до побудови європейського способу життя в Україні. Адже саме освіта має вирішальне значення у становленні громадянського суспільства, основою якого є професійно компетентні громадяни з інноваційним мисленням, високим рівнем правової самосвідомості, політичної грамотності, соціальної активності, які адаптовані до умов життя, готові виступати джерелом влади в країні, контролювати її дії та брати на себе відповідальність за результати змін, що відбуваються в державі.

Модернізація системи вищої освіти є надзвичайно актуальним завданням сучасної державної політики України, адже, "окрім власне євроінтеграції в освітній сфері через систему освіти активніше можна сформулювати усвідомлення найширшими верствами українського громадянства необхідності якомога повнішої реалізації в цілому стратегічного курсу української держави на інтеграцію в європейські та світові структури з метою захисту власних національних інтересів і реалізації духовного та інтелектуального потенціалу українського народу на благо нинішніх і грядущих поколінь" [13, с. 247].

ВИСНОВКИ

Отже, державне управління модернізацією вищої освіти повинно поєднувати такі напрями: стратегічні (орієнтовані на довготривалу перспективу, прискорення інтеграції вітчизняної освіти в міжнародний освітній простір, забезпечення формування віртуально-дистанційної парадигми освіти, розробку науково обґрунтованих освітніх стандартів тощо), оперативні (спрямовані на вирішення нагальних проблем в системі вищої освіти, в тому числі покращення фінансового забезпечення освітньої галузі) та трансформаційні (націлені на підвищення якості освітнього процесу через його модернізацію та інтенсифікацію, гуманізацію та гуманітаризацію навчання, перехід парадигми освіти від традиційної до особистісно-орієнтованої, людиноцентричної).

До основних напрямів державної освітньої політики України в сучасних умовах можна віднести: забезпечення громадянам рівного доступу до якісної освіти; підвищення рівня об'єктивності в оцінюванні успішності учнів, студентів, слухачів; запровадження демократичних засад у діяльність навчальних закладів; удосконалення громадянського виховання в освіті; подальшу інтеграцію національної освіти в світовий освітній простір, забезпечення її конкурентоспроможності.

Література:

1. Астахова В. И. Некоторые вопросы теории и практики становления непрерывного образования / В.И. Астахова // Гуманитарные науки. — 2011. — №3. — С. 86—93.
2. Державна національна програма "Освіта: Україна XXI століття". — К.: Райдуга, 1994. — 62 с.
3. Доклад о человеческом развитии 2011. Устойчивое развитие и равенство возможностей: лучшее будущее для всех / ПРООН. — М.: Изд-во "Весь мир", 2011. — 181 с.

4. Доповідь ПРООН: Україна зайняла 84-е місце серед 188 країн світу [Електронний ресурс] / United Nations Ukraine. — Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/oon-v-ukraini>

5. Драч І.І. Управління формуванням професійної компетентності магістрантів педагогіки вищої школи: теоретико-методичні засади: монографія / І.І. Драч. — К.: Дорадо-Друк", 2013. — 456 с.

6. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / наук.-ред. колегія: Ю.В. Ковбасюк (голова) та ін. — К.: НАДУ, 2011. — Т. 1: Теорія державного управління. — 2011. — 748 с.

7. Комарова О.А. Пріоритетні напрями державної освітньої політики / Проблеми економіки. — №1. — 2015. — С. 107—113.

8. Кравченко С.О. Державно-управлінські реформи: теоретико-методологічні обґрунтування та напрями впровадження: монографія / С.О. Кравченко. — К.: НАДУ, 2008. — 296 с.

9. Кремень В.Г. Філософія управління: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / В.Г. Кремень, С.М. Пазиніч, О.С. Пономарьов. — К.: Знання України, 2007. — 360 с.

10. Модернізація державного управління та європейська інтеграція України: наук. доп. / Авт. кол.: Ю.В. Ковбасюк, К.О. Ващенко, Ю.П. Сурмін та ін.; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю.В. Ковбасюка. — К.: НАДУ, 2013. — 120 с.

11. Національна стратегія розвитку освіти на 2012—2021 роки. Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

12. Олійник В.В. Наукові основи управління підвищення кваліфікації педагогічних працівників профтехосвіти: монографія / В.В. Олійник. — К.: Міленіум, 2003. — 594 с.

13. Освітня політика в контексті євроінтеграції. Гуманітарна політика української держави в новітній період [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/book/Zdioruk2/07.pdf>

14. Управління суспільним розвитком: словник-довідник / За заг. ред. А.М. Михненка, В.Д. Бакуменка. — К.: Вид-во НАДУ, 2006. — 248 с.

15. Яковлев Е.В. Внутривузовское управление качеством образования: монография / Е.В. Яковлев. — Челябинск: Изд-во ЧГПУ, 2002. — 390 с.

16. The Global Competitiveness Report 2011—2012 / ed. by K. Schwab. — Geneva: World Economic Forum, 2011. — 528 p. — URL: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2011-2012>

References:

1. Astakhova, V.Y. (2011), "Some questions of the theory and practice of the formation of continuing education", *Humanitarnye nauky*, vol. 3, pp. 86—93.

2. (1994), *Derzhavna natsional'na prohrama "Osvita: Ukraina XXI stolittia"* [State National Program "Education: Ukraine XXI Century"], Rajduha, Kyiv, Ukraine.

3. PROON (2011), *Doklad o chelovecheskom razvytyy 2011. Ustojchyvye razvytye y ravenstvo vozmozhnostej: luchshee budushee dlia vseh* [Human Development Report 2011. Sustainable Development and Equity of

Opportunities: A Better Future for All], *Yzd-vo "Ves' myr"*, Moscow, Russia.

4. UN House in Ukraine (2017), "UNDP report: Ukraine ranked 84th among 188 countries worldwide", available at: <http://www.un.org.ua/ua/oon-v-ukraini> (Accessed 15 March 2018).

5. Drach, I.I. (2013), *Upravlinnia formuvanniam profesijnoi kompetentnosti mahistrantiv pedahohiky vyschoi shkoly: teoretyko-metodychni zasady* [Management of formation of professional competence of masters of pedagogy of higher education: theoretical and methodical principles], Dorado-Druk, Kyiv, Ukraine.

6. Kovbasiuk, Yu.V. (2011), *Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia* [Encyclopedia of Public Administration], vol. 1, *Teoriia derzhavnoho upravlinnia* [Theory of public administration], NADU, Kyiv, Ukraine.

7. Komarova, O.A. (2015), "Priority directions of the state educational policy", *Problemy ekonomiky*, vol. 1, pp. 107—113.

8. Kravchenko, S.O. (2008), *Derzhavno-upravlins'ki reformy: teoretyko-metodolohichni obgruntuvannia ta napriamy vprovadzhennia* [Government-management reforms: theoretical and methodological substantiation and directions of implementation], NADU, Kyiv, Ukraine.

9. Kremen', V.H. Pazynich, S.M. and Ponomar'ov, O.S. (2007), *Filosofiiia upravlinnia* [Philosophy of management], *Znannia Ukrainy*, Kyiv, Ukraine.

10. Kovbasiuk, Yu.V. Vaschenko, K.O. and Surmin, Yu.P. (2013), *Modernizatsiia derzhavnoho upravlinnia ta ievropejs'ka intehratsiia Ukrainy* [Modernization of public administration and European integration of Ukraine], NADU, Kyiv, Ukraine.

11. President of Ukraine (2013), Decree "The National Strategy for the Development of Education for 2012-2021", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (Accessed 15 March 2018).

12. Oliynyk, V.V. (2003), *Naukovi osnovy upravlinnia pidvyschennia kvalifikatsii pedahohichnykh pratsivnykiv proftekhsivty* [Scientific fundamentals of management of professional development of pedagogical workers of vocational education], *Milenium*, Kyiv, Ukraine.

13. Zdioruk, S.I. (2006), "Educational policy in the context of European integration. Humanitarian policy of the Ukrainian state in the modern period", available at: <http://old.niss.gov.ua/book/Zdioruk2/07.pdf> (Accessed 15 March 2018).

14. Mykhnenko, A.M. and Bakumenko, V.D. (2006), *Upravlinnia suspil'nym rozvytkom: slovnyk-dovidnyk* [Management of social development: dictionary-directory], *Vyd-vo NADU*, Kyiv, Ukraine.

15. Yakovlev, E.V. (2002), *Vnutryvuzovskoe upravlenye kachestvom obrazovanya* [Intra Higher Education Quality Management], *Yzd-vo ChHPU, Cheliabynsk, Russia*.

16. Schwab, K. (2011), "The Global Competitiveness Report 2011—2012", *World Economic Forum*, available at: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2011-2012> (Accessed 15 March 2018).

Стаття надійшла до редакції 22.03.2018 р.